



**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni  
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones  
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis  
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis  
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -  
Libros Vndecim Complectens

**Henricus, de Sancto Ignatio**

**Leodii, 1709**

Caput LXXXIX. Rationes, seu tituli justificantes lucrum ex cambio reali,  
sive minuto, sive locali.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

cio periisset, si periisset, utrique etiam salva esse debeat, dum salva est.

*Solvuntur objectiones.*

938 **O**bjicies 1°. æqualitas postulat, ut in casu trium priorum regularum fors dividatur. Cum enim opera transeat, collator operæ eam amitteret, ubi pecuniæ collator, præter lucrum, eam salvam haberet. Nec refert quòd operæ collator lucri particeps foret: tum quia lucrum sæpè non ascendit ad valorem operæ. Tum quia contingit lucrum non esse: quo tamen casu alter socius pecuniam suam recipit.

Respondeo negando antecedens. Ad ejus probationem nego consequentiam; semper enim præ oculis habendum æqualitatem societatis solum esse servandam, in iis quæ communicata sunt in societate, in quibus æqualitas servatur juxta regulas illas. Dum enim lucrum contingit, illius particeps est. Dum non contingit, vel contingit lucrum minus æstimatione operarum, fortuna est, cui similem patitur collator pecuniæ: utpote qui etiam tunc non refert fructum applicationis pecuniæ suæ, vel refert minorem æstimatione illius. Nec prior aliter perdit operam, quàm posterior applicationem pecuniæ suæ, quæ applicatio transiens est sicut opera. Per consequens utrumque magis perit ex naturæ necessitate, quàm ex ipsa societate. Denique sicut illi, salvâ pecuniâ, salva manet facultas ad similes applicationes; sic illi salva manet facultas ad similes operas.

939 **O**bjicies 2°. saltem in casu quo opera pluris æstimatur, quàm spes fructus applicationis pecuniæ, hujus collator tenetur majorem illam æstimationem, vel pecuniæ collatæ communicatione, vel aliter compensare. Aliàs non servatur æqualitas. Ad quam servandam aliqui sic procedendum putant, ut initio societatis ex una parte spes lucri pecuniæ, attentis periculo fortis, & expensis; ex alia parte spes lucri operarum, deductis expensis, æstimentur pecunia; ex qua fiat una fors, seu capitale, cujus dominium sociis cedat ad negotiandum; & in fine societatis, unâ cum lucro dividatur proportionaliter ad id quod formaliter vel æquivalenter quisque contulerit.

Respondeo negando antecedens, quia major æstimatio operæ satis compensatur spe majoris lucri, propter majorem æstimationem istam, à collatore operæ percipiendi, Perinde ac si loco operæ pecuniam majoris æstimationis contulisset. Nec verum est operam subinde pluris æstimari, quàm spem lucri: quia æstimatio operæ fit in ordine ad fructum, quem hîc & nunc speratur probabiliter relatura; adeoque eâ proportionem crescit & decrescit, quâ crescit vel decrescit spes fructus ipsius.

## CAPUT LXXXVIII.

*Definitio & divisio cambii.*

**C**ambium est permutatio pecuniæ cum pecunia, quoad quantitatem, vel speciem, vel locum diversâ, cum lucro campforis.

Dicitur 1°. *permutatio*, quia cambium dictum est à verbo cambire, quod est permutare. Unde excluduntur contractus, quibus non fit permutatio.

2°. *pecunia cum pecunia*, ut excludantur permutationes rerum à pecunia diversarum, v. g. frumenti pro vino, sicut & permutationes pecuniæ cum merce, quæ ad contractum emptionis & venditionis pertinent.

3°. *quoad quantitatem, vel speciem, vel locum diversâ*, per quod distinguitur à mutuo, quo reddi potest pecunia eadem, & in cambio reddi debet aliquo modo diversâ, saltem quoad locum. Ab eo quoque differt, quòd cambium circa pecuniam tantum, mutuum etiam circa alia versetur. Denique quòd in mutuo fors diverso tempore necessario restituatur, in cambio verò reddi possit eodem tempore.

4°. *cum lucro campforis* (qui aliter nummularius, bancarius, & colibista dicitur) quia, ut S. Thomas opusc. 73. ait, *actus campforis non debet fieri gratis, sicut actus mutui.*

Cambium aliud verum, aliud fictum. Verum, seu reale, est quod verè, id est sine fictione celebratur. Fictum, seu fictum (inde dictum, quia caret humore ad fructificandum, sive titulo ad lucrandum) est quo quis pecuniam pro pecunia permutare se fingit; reverà tamen mutuatur, sive cambii nomine mutuum palliat: quia v. g. fingit pecuniam alibi à se numerandam, quam tamen hîc reverà numerat. Unde patet, cambium istud usurarium esse.

Cambium reale dividitur in manuale, seu minutum; & locale, seu per litteras; & temporale, sive ad terminum. *Minutum* est permutatio pecuniæ pro pecunia diversæ monetæ, minoris utique monetæ pro majori eodem loco. *Locale* est permutatio pecuniæ extantis uno loco, pro pecunia extante alio loco, ut si campfor accipiat pecuniam Bruxellis pro pecunia numeranda Romæ. *Temporale* est quo præsentialiter numeratur pecunia, pro pecunia in futurum, sive ad conditum terminum numeranda, v. g. in nundinis Francofurtensibus.

## CAPUT LXXXIX.

*Rationes, seu tituli justificantes lucrum ex cambio reali, sive minuto, sive locali.*

**P**rimus titulus, utrique cambio communis, est ratione officii cambiendi, sive pu-

blicâ, sive privatâ autoritate suscepti : eò quòd utique in commodum campfariorum laborem, & industriam diligentem campfores impendant, ad hoc, ut sive hîc, sive aliis locis à campfario petitis, pecuniam omnis generis & cursûs (neque enim pecunia hîc cursum habens, ubique habet) præsentem habeant, & ad hoc non modicis se plerùmque periculis exponant, mutationis utique valoris in monetis, infidelitatis in servis, vel correspondentibus, spoliationis domûs, variis denique lucris cessantibus, & damnis emergentibus, æquum est, ut istorum consideratione aliqui exigere possint, quo suæ, suorumque sustentationi ac fortunæ campfores consulant.

944 Secundus titulus est, quia campfores se privant utilitate vel commoditate certarum monetarum in gratiam campfariorum, dum numerant v. g. monetas aureas pro argenteis, vel æreis, difficilius numerabilibus, adeoque minus commodis ad permutationes.

945 Notandum enim 1<sup>o</sup>. quòd pecunia tripliciter considerari possit. 1<sup>o</sup>. ratione materiæ suæ, ut metallum quoddam est. 2<sup>o</sup>. ratione formæ, ut pretium est. 3<sup>o</sup>. ratione facilitatis vel difficultatis ad permutationes, quomodo consideratur in cambiis.

2<sup>o</sup>. quòd licet pecunia secundo modo considerata, ut pretium est, indivisibilem habeat valorem lege taxatum; non tamen considerata primo & tertio modo : ut sic enim, sive ratione ponderis, sive ratione qualitatis, sive ob varios usus, & utilitates unius præ alia ad permutationes, frequenter una plus æstimatur, quam alia ejusdem pretii legalis; ut puta quia una sit purior, commodior ad transportandum, utilior ad conficiendum vasa, vel ad medicinam; vel præstantior in raritate, antiquitate, pulchritudine; securior ne reprobetur, vel ne valor ipsius minuat; generalior, sive cursum habens generaliore (quia v. g. cursum habet ubique, non sic pecunia campfarii) vel ob alias justas causas, ob quas domino suo specialiter adeò chara esse potest, quia v. g. ab avis & proavis accepta, ut eam permutare noller nisi ob necessitatem, & obsequium proximi. Istis namque de causis valor pecuniæ, in ratione pretii unus & idem, in ordine ad permutationes communi hominum judicio varius esse potest.

946 Tertius titulus est ratione operæ impensæ in obsequium & commodum campfarii. In cambio locali titulus iste maximè procedit, in quo per industriam campforis in gratiam campfarii, fit virtualis quædam trajectio & assicuratio pecuniæ, quâ campfarius absque periculis itinerum, expensisque aliis, & incommodis, paratam eo loco pecuniam invenit, ubi postulat, idemque in effectu obsequium, & æquè commodum ac securum ipsi præstat campfor, ac si pecuniam illam localiter de loco ad locum transferret. Quod

Tom. II.

sanè obsequium pretio æstimabile est, licet virtuale istam trajectionem aliqui censeant non esse nisi mutationem pecuniæ in uno loco, reddendæ in alio loco.

Hoc titulo pecuniam localiter absentem, 947 certis in circumstantiis esse vilioris æstimationis seipsâ præsentem, docent Cajetanus, Sylvester, Salenius, Prado, & Doctores communiter, contra Sotum; eò quòd localiter absens, ex se requirit laborem, impensam & periculum, vel certè industriam in transportando ad locum, ubi eâ quis indiget. Et quavis contingat pecuniam absentem mercatoribus commodiorem esse, per accidens est respectivè ad ipsos, ipsorumque conditioni, industriæ, ac bonæ fortunæ tribuitur; sicut & quòd plerùmque absque periculo eam numerari faciant in loco distanti; non enim ideo pecunia absens à loco ubi eâ campfarius indiget, per se definit subjacere expensis & periculis, quantum est ex natura cambii, & respectivè ad conditionem campfarii.

Quartus titulus, pro locali cambio, est 948 ratione majoris æstimationis, seu valoris pecuniæ, in loco, ad quem campfor eam virtualiter trajicit. Quo ex capite licet Sotus l. 7. q. 5. a. 2. dicat iniquè aliud exigere lucrum, quàm trajectionis, oppositum videtur probabilius: quia lucrum trajectionis exigere potest, dum idem utroque loco pecuniæ valor est; ergo plus exigere potest, qui suscipit onus trajiciendi ad locum, ubi plus valet: cum titulus iste diversus sit ab illo, diversoque pretio æstimabilis.

Propter hos itaque titulos, vel aliquos 949 saltem ex illis, S. Thomas, vel quisquis alius est Author opusc. 73. de usuris cap. 13. dicit, quòd *ars campforia de se est justa, & est ratio, quia illud plus, quod accipitur à campforibus, in tali permutatione moneta, non accipitur ratione moneta, qua de se est invendibilis, sed ratione periculi, vel interesse, ut subveniatur salariis pensionum, domorum, ministrorumque, & laboribus, & expensis in arte necessaria & licita, ne frustra ponant operam, & sudorem suum, in re licita, ad utilitatem aliorum.*

Quia tamen cambium plerùmque oportet 950 est ad palliandas usuras, ideoque habet speciem mali, & adjectis conditionibus iniquis, non raro à mercatoribus vitiatur; ideo bene videant qui cambium exercent, ut exactè servent sequentes justitiæ leges. Prima est, ut absit omnis fraus, vel simulatio, ne cambium sit siccum, & desinat esse reale. Secunda, ut nihil exigatur pro sola dilatione solutionis accipiendæ, nec amplius pro ea recipiatur, quàm aliàs reciperetur. Id enim non minus in cambio usurarium foret (seclusis titulis lucri cessantis, vel damni emergentis) quàm in mutuo, prout declarat Pius V. in Bulla, quæ incipit, *in eam pro nostra*, quæ videri potest apud Navarrum c. 17. n. 300. Et ratio est, quia, ut S.

Nnn 2

Thomas dicit q. 78. a. 2. ad 7. *expectatio pretii solvendi habet rationem mutui: unde quidquid ultra justum pretium pro hujusmodi expectatione exigitur, est quasi pretium mutui, quod pertinet ad rationem usura.*

Tertia justitiæ lex pro cambiis, est ut servetur justum pretium, id est lege, vel communi consuetudine, vel proborum hominum in arte campforia peritorum iudicio taxatum.

## CAPUT XC.

*Usurarium est lucrum ex cambio Francofurtensi, sive ad nundinas, præcisè fundatum in expectata solutione.*

951 **C**ambium Francofurtense est quo campfor numerat hic pecuniam, à campfor reddendam Francofurti peractis nundinis, cum lucro tantò ampliori, quantò longiori tempore distant nundinæ. Hoc usurarium esse constat ex proximè dictis: quia dum lucrum exigitur tantò majus, quantò longius tempore distant nundinæ, præcisè exigitur ratione dilatæ solutionis. Quæ dilatio, seu expectatio, cum habeat rationem mutui, lucrum exigitur ex mutuo. Quod est usura.

952 Cambium proinde Francofurtense justificari nequit ex ista temporis dilatione præcisè, sed solum ex titulis lucri cessantis, vel damni emergentis. Sed neque hoc titulo lucrum exigi potest, nisi servatis conditionibus ad hoc in mutuo requisitis. Quas vix unquam à mercatoribus observari dicit Illustrissimus Genetus ubi supra tr. 5. c. 1. quia vix unquam cambiunt dilatâ solutione, nisi dum pecunia ipsis alioqui manet inutilis in arca, deficiente aliâ occasione ad lucrum. Et sic lucrum ex cambio ad terminum ferè semper (inquit) est ipsis usurarium: quia cambium istud vix unquam ipsis est causâ alterius lucri cessantis, vel damni emergentis.

## CAPUT XCI.

*Ab usura etiam vix, aut ne vix quidem excusari potest cambium cum recambio, quod Itali vocant Con la ricorsa, aliterque appellari solet Bizontinum, aut Placentinum.*

953 **P**raxi istius cambii est talis: Titius hic, v. g. Leodii, indigens aureis mille, petit eos mutuo à Sempronio. Recusat Sempronius mutuum, sed offert cambium, ut peccatum usuræ subtiliter effugiat. Scit hominem istum non habere pecuniam Bizontii vel Placentiæ, offert tamen ipsi cambium, paratus ipsi Leodii numerare mille aureos, Bizontii vel Placentiæ restituendos. Respondet Titius se ibi nec pecunias habere, sive in re, sive in spe, sive sub credito, nec per se, nec per amicum, vel cor-

respondentem, aut procuratorem, paratum nomine ipsius solvere. Habeo (inquit Sempronius) meum ibi procuratorem, illum tibi assigno, ut sit procurator, & meus, & tuus, & mihi ibidem pro te respondeat, susceptumque in se debitum tuum sibi tamquam procuratori mihi solvat, eandemque deinde pecuniam mihi per recambium Leodii remittat. Et sic Sempronius mille florenos, à se Leodii datos, sub specioso titulo cambii localis, Leodii quoque recipit, sub titulo recambii, cum lucro tam cambii, quam recambii. Quæritur an licitè & justè?

Sylvester, Navarrus, Salonijs aiunt id esse speculative licitum, sed prorsus in praxi diffuadendum: quia valdè periculosum, & palliandis usuris obnoxium.

Alii verò speculative & practice dicunt prorsus esse illicitum. Et reverà ita est. Quia dum Sempronius, videns Titium hic, v. g. Leodii, summâ illâ indigere, non vult ipsi dare, nisi sub circuito cambii & recambii pecuniam illam Leodii restituat, moraliter & in effectu non vult verum & reale cambium locale, sed mutuum, ex quo vult duplex lucrum cambii & recambii, non utique veri, sed ficti & larvati. Videt enim Titium non indigere cambio & recambio, sed mutuo, videt ipsum non indigere pecuniâ virtualiter trajectâ Bizontium vel Placentiam, atque inde remissâ Leodium; ad istos tamen circuitus & ambages, ad ista (inquam) onera indebita moraliter cogit ipsum, dum nec summam illam mutuo dare vult, & ne quidem sub onere cambii, nisi simul acceptet & onus recambii. Quis non videt usurarium ipsius animum mentientem sibi? Quis non videt ista omnia geri fictè, non serio? Reverà enim nec est ibi locale cambium, nec recambium: cum pecuniam numeret & recipiat eodem in loco. Est ergo purum putum mutuum, per subriles ambages, seu potius inanes larvas illas palliatum, ac ratione duplicis lucri cambii & recambii dupliciter usurarium. Aliud esset, si tam campforius, quam campfor, verè intenderent cambium & recambium; ac certum est campforium id non intendere, nec petere, cum non egeat summâ illâ Placentiæ, nec remissione illius Placentiæ Leodii; propterea campforius, seu potius Titius, id non petit, sed mutuum. Quod dum Sempronius dare nolit, nisi sub onere cambii localis, reverà tamen non intendit localiter cambire, sed pecuniam eodem in loco recipere. Intentio quippe ipsius alia non fuit, quam dandi pecuniam Leodii, cum obligatione eam reddendi Leodii, sub duplici lucro illo, fictis prætextibus cambii & recambii palliato. Nam reverà prætextus illi cambii & recambii fictiti sunt: certumque est in eos Titium non consentire, nisi necessitatum, & ad hoc à Sempronio pecuniam necessariam aliter dare nolente coactum.